

اسب لاری، که به اشتباه گاهی با اسب خزر (کاسپین) اشتباه گرفته میشود، یکی از نژادهای بومی و ارزشمند ایران است که اصالت آن به منطقه **گیلان** در شمال کشور باز میگردد. این اسبهای کوچک و چابک با خصوصیات منحصر به فرد، نه تنها از نظر ظاهری جذابیت دارند، بلکه از نظر تاریخی و ژنتیکی نیز دارای اهمیت فراوانی هستند. علیرغم جثه کوچکشان، اسبهای لاری قدرت، استقامت و هوش بالایی از خود نشان میدهند که آنها را برای مصارف مختلف، از سواری کودکان گرفته تا کارهای مزرعهای سبک، مناسب میسازد. در این مقاله جامع، به بررسی دوازده جنبه کلیدی این نژاد بومی ایرانی میپردازیم تا تصویری کامل از این گنجینه زنده ارائه دهیم.

تاریخچه و منشأ

تاریخچه **اسب لاری** عمیقاً با فرهنگ و جغرافیای استان گیلان در شمال ایران گره خورده است. این نژاد، با قدمتی که به هزاران سال پیش بازمیگردد، به عنوان یکی از قدیمیترین نژادهای اسب در جهان شناخته میشود. برخلاف تصور رایج، اسب لاری با **اسب خزر (کاسپین)** که در سواحل دریای خزر و منطقه مازندران یافت شده، متفاوت است؛ گرچه هر دو نژاد کوچک و بومی شمال ایران هستند، اما تفاوتهای ژنتیکی و مورفولوژیکی بین آنها وجود دارد که آنها را از هم متمایز میکند. اسبهای لاری عمدتاً در مناطق کوهستانی و جنگلی گیلان، به ویژه در اطراف شهرستانهای لاهیجان، رودسر، و لنگرود، پرورش یافتهاند. محیط زیست دشوار و ناهموار این منطقه، نقش بسزایی در شکلگیری ویژگیهای فیزیکی و رفتاری این نژاد ایفا کرده است. آنها میبایست قادر به حرکت در مسیرهای شیبدار، عبور از رودخانهها، و تحمل رطوبت و تغییرات دمایی منطقه میبودند. این شرایط سخت، اسب لاری را به نژادی بسیار مقاوم، چابک و با اعتماد به نفس تبدیل کرده است.

شواهد تاریخی، از جمله نقاشیهای صخرهای و آثار باستانی، وجود اسبهای کوچک اندام با ویژگیهای مشابه اسب لاری را در ایران باستان تأیید میکند. برخی نظریهپردازان بر این باورند که این اسبها نیاکان اسبهای کوچکی هستند که در دوران ایلامیان و هخامنشیان مورد استفاده قرار میگرفتند. آنها نه تنها در حمل و نقل و کشاورزی نقش داشتند، بلکه در جنگها و مراسم نیز استفاده میشدند. برای قرنهای متمادی، اسب لاری به عنوان یک سرمایه ارزشمند برای مردم محلی گیلان، به ویژه کشاورزان و روستاییان، عمل کرده است. توانایی آنها در حمل بار در مسیرهای کوهستانی و همکاری با انسان در کارهای مزرعهای، آنها را به جزئی جداییناپذیر از زندگی روزمره منطقه تبدیل کرده بود. با گذشت زمان و ورود مکانیزاسیون به کشاورزی، نقش این اسبها تا حدودی کمرنگ شد، اما ارزش فرهنگی و ژنتیکی آنها همچنان پابرجاست. امروزه، تلاشهایی برای حفاظت و احیای این نژاد نایاب در حال انجام است تا از انقراض این میراث طبیعی ایران جلوگیری شود. این تلاشها شامل برنامههای پرورشی کنترل شده و افزایش آگاهی عمومی در مورد اهمیت این اسبهای اصیل است.

ویژگیهای ظاهری

اسب لاری با وجود جثه کوچک خود، دارای ظاهری بسیار متناسب، عضلانی و زیباست که نشان از قدرت و چابکی نهفته در این نژاد دارد. اولین چیزی که در مورد اسب لاری جلب توجه میکند، **اندازه کوچک** آن است که معمولاً ارتفاعی بین ۹۰ تا ۱۲۰ سانتیمتر (در جدوگاه) دارد. این اندازه آنها را در رده پونیه قرار میدهد، اما برخلاف بسیاری از پونیهها، اسب لاری دارای **تناسبات بدنی یک اسب کامل** است و نه یک پونی. این بدان معناست که سر، گردن و بدنه آنها به نسبت یکدیگر متناسب هستند و ظاهر یک اسب مینیاتوری را به آنها میدهند.

سر اسب لاری معمولاً کوچک و ظریف است با پیشانی پهن و چشمان درشت و هوشیار که نشاندهنده هوش و کنجکاوی آنهاست. پوزههای کوچک و ظریف نیز از ویژگیهای بارز سر این نژاد است. **گوشها** کوچک، متحرک و نوکتیز هستند که به آنها ظاهری باوقار میبخشد. **گردن** آنها نسبتاً بلند، قوسدار و به خوبی به بدن متصل است که به اسب حالت سربالا و پرانرژی میدهد. این گردن قوی، به آنها در حفظ تعادل در مسیرهای ناهموار کمک میکند.

بدن اسب لاری عضلانی و جمعوجور است با پشت کوتاه و قوی که برای حمل بار و مقاومت در برابر فشار مناسب است. سینه آنها عمیق و پهن است که فضای کافی برای قلب و ریههای قوی فراهم میکند و نشاندهنده استقامت بالای آنهاست. **دستها و پاها** بسیار قوی و مستحکم هستند با استخوانبندی متراکم و مفاصل مشخص. این ویژگی به آنها امکان میدهد تا در مسیرهای دشوار و شیبدار به راحتی حرکت کنند. **سمها** کوچک، سخت و بسیار مقاوم هستند که نیازی به نعلبندی دائم ندارند و به خوبی با زمینهای سنگی و مرطوب گیلان سازگار شدهاند. این مقاومت طبیعی سمها، یکی از دلایل اصلی پایداری این نژاد در طول تاریخ بوده است.

پوشش مو اسب لاری معمولاً کوتاه و براق است. تنوع رنگی در این نژاد نسبتاً بالاست و شامل رنگهایی مانند **کهر** (bay)، **نیل** (gray)، **مشکی** (black)، **کرنک** (chestnut) و گاهی اوقات سفید خالص میشود. پال و دم آنها معمولاً پرپشت و بلند است که به زیبایی ظاهری آنها میافزاید. به طور کلی، اسب لاری با تناسبات ایدهآل و ویژگیهای فیزیکی منحصر به فرد خود، نمادی از یک اسب کوچک اما قدرتمند و زیباست که تواناییهای چشمگیری در محیطهای دشوار

شخصیت و رفتار

اسب لاری با وجود جثه کوچک خود، دارای شخصیتی بزرگ، جسور و بسیار هوشمند است که آنها را از بسیاری از نژادهای پونی متمایز میکند. این اسبها به خاطر طبیعت **مهربان و صبورشان** شناخته میشوند، به خصوص زمانی که با کودکان یا افراد تازهکار در سوارکاری سروکار دارند. آنها به سرعت با انسانها ارتباط برقرار میکنند و تمایل زیادی به همکاری دارند، که این ویژگی آنها را به اسبهای ایدهآل برای آموزش و کار تبدیل کرده است.

یکی از برجستهترین ویژگیهای شخصیتی اسب لاری، **هوش سرشار و کنجکاوی** آنهاست. آنها به سرعت مفاهیم جدید را یاد میگیرند و از چالشهای ذهنی لذت میبرند. این هوش به آنها کمک میکند تا در مسیرهای دشوار تصمیمات درستی بگیرند و از موانع به خوبی عبور کنند. همین هوشمندی، آموزش آنها را آسانتر کرده و باعث میشود به سرعت دستورات را فرا بگیرند و به آنها عمل کنند. این اسبها تمایل دارند که فعال و درگیر با محیط اطراف خود باشند و اغلب به اشیاء جدید با کنجکاوی نزدیک میشوند.

استقامت و مقاومت از دیگر صفات کلیدی شخصیت آنهاست. اسبهای لاری در محیطهای کوهستانی و ناهموار گیلان تکامل یافتهاند و بنابراین، ذاتاً مقاوم و پرتلاش هستند. آنها به راحتی خسته نمیشوند و میتوانند برای مدت طولانی کار کنند یا سواری دهند. این ویژگی آنها را برای سوارکاری طولانی، کوهنوردی و حتی کارهای مزرعهای سبک بسیار مناسب میسازد. آنها معمولاً از چالشهای فیزیکی نمهراسند و با ارادهای قوی به انجام وظایف خود میپردازند.

در عین حال، اسب لاری دارای **شخصیتی جسور و با اعتماد به نفس** است. آنها به ندرت ترسو یا مضطرب میشوند و در موقعیتهای جدید نیز آرامش خود را حفظ میکنند. این اعتماد به نفس به خصوص در سوارکاری برای کودکان بسیار مهم است، زیرا به آنها اطمینان خاطر میدهد. با این حال، همانند هر اسب دیگری، آموزش صحیح و اجتماعی کردن آنها از سنین پایین برای شکلگیری یک شخصیت متعادل ضروری است.

میل به همکاری و وفاداری از دیگر خصوصیات دوستداشتنی این نژاد است. اسبهای لاری با صاحبان خود پیوندهای عمیقی برقرار میکنند و بسیار وفادار هستند. آنها از تعامل با انسانها لذت میبرند و به سرعت به اعضای خانواده خود وابسته میشوند. این تمایل به همکاری، آموزش و کار با آنها را دلیزیر میکند و باعث میشود تجربیهای لذتبخش برای سوارکار و اسب فراهم شود. به طور خلاصه، اسب لاری نژادی با شخصیتی چندوجهی است: هوشمند و کنجکاو، مقاوم و بااستقامت، جسور و بااعتماد به نفس، و در عین حال مهربان و وفادار. این ویژگیها آنها را به همدمی استثنایی برای طیف وسیعی از افراد و فعالیتهای تبدیل کرده است.

مراقبت و نگهداری

مراقبت و نگهداری از **اسب لاری**، با وجود جثه کوچک و مقاومت طبیعیشان، نیازمند رعایت اصول خاصی است تا سلامت، شادابی و طول عمر آنها تضمین شود. اگرچه این اسبها به اندازه نژادهای بزرگتر نیاز به مراقبتهای پیچیده ندارند، اما توجه به نیازهای اساسی آنها حیاتی است.

فضای زندگی: اسبهای لاری، مانند همه اسبها، به فضای کافی برای حرکت و فعالیت نیاز دارند. آنها از بودن در محیطهای باز مانند چراگاه یا پادوک لذت میبرند. یک سرپناه مناسب برای محافظت از آنها در برابر شرایط آب و هوایی نامساعد (باران، برف، آفتاب شدید) ضروری است. اصطبل یا آغل باید تمیز، خشک و دارای تهویه مناسب باشد. این نژاد به دلیل مقاومت طبیعی خود، میتواند دمای گیلان را به خوبی تحمل کند، اما در فصول سرد یا گرم شدید، محافظت اضافی لازم است.

بهداشت روزانه (Grooming): پوشش موی کوتاه و براق اسب لاری نیاز به مراقبت نسبتاً کمی دارد، اما برس کشیدن منظم برای حذف موهای مرده، خاک و شوره و همچنین تحریک گردش خون و توزیع روغنهای طبیعی پوست بسیار مهم است. این کار به حفظ سلامت پوست و موی آنها کمک میکند و باعث میشود پوشش آنها همیشه براق و سالم به نظر برسد. همچنین، یال و دم پریشان آنها باید به طور منظم شانه زده شود تا از گره خوردن و آسیب دیدن آنها جلوگیری شود. تمیز کردن منظم سمها برای جلوگیری از عفونت و تشخیص زودهنگام مشکلات سم نیز حیاتی است.

مراقبت از سم: سمهای اسب لاری به طور طبیعی بسیار سخت و مقاوم هستند و اغلب نیازی به نعلبندی دائم ندارند، به خصوص اگر در محیط طبیعی با سطوح سنگی حرکت کنند که به سایش طبیعی سمها کمک میکند. با این حال، **تراشیدن منظم سمها (trimming)** توسط یک نعلبند ماهر (هر ۶ تا ۸ هفته یک بار) برای حفظ فرم صحیح سم و جلوگیری از رشد بیش از حد یا مشکلات لنگش ضروری است. حتی اگر اسب نعل نشود، چکاپهای منظم سمها باید انجام شود.

بهداشت دندانها: دندانهای اسب به طور مداوم رشد میکنند و به طور طبیعی با جویدن علوفه ساییده میشوند. با

این حال، ممکن است رشد نامتقارن یا لبه‌های تیز در دندانها ایجاد شود که میتواند باعث درد، مشکلات در جویدن و کاهش وزن شود. **معاینات منظم دندانپزشکی (Floats)** توسط دامپزشک یا دندانپزشک اسب (سالانه یک بار) برای سوهان کشیدن لبه‌های تیز و حفظ سلامت دهان و دندان ضروری است.

مراقبتهای دامپزشکی: چکاپهای منظم دامپزشکی، واکسیناسیونهای سالانه (مانند کزاز، آنفولانزا و هر بیماری منطقیهای دیگر) و برنامه‌های کنترل انگل (کرمزدایی منظم) برای پیشگیری از بیماریها و حفظ سلامت عمومی اسب لاری حیاتی است. هرگونه تغییر در رفتار، اشتها، یا ظاهر اسب باید فوراً به دامپزشک گزارش شود.

به طور خلاصه، مراقبت صحیح از اسب لاری شامل فراهم کردن محیطی امن، رژیم غذایی مناسب (که در بخش بعدی توضیح داده میشود)، بهداشت منظم، و مراقبتهای دامپزشکی پیشگیرانه است. با رعایت این نکات، میتوان اطمینان حاصل کرد که اسب لاری شما زندگی طولانی، سالم و فعالی خواهد داشت.

تغذیه

تغذیه مناسب، اساس سلامت و شادابی هر اسبی است، و **اسب لاری** نیز از این قاعده مستثنی نیست. با توجه به جثه کوچک، سطح فعالیت و سازگاری آنها با محیطهای بومی گیلان، رژیم غذایی آنها باید با دقت تنظیم شود تا تمامی نیازهای غذایی آنها برآورده گردد و از مشکلات سلامتی ناشی از تغذیه نامناسب جلوگیری شود.

علوفه، پایه و اساس رژیم غذایی: مانند سایر اسبها، **علوفه (فیبر)** بخش اصلی و مهمترین جزء رژیم غذایی اسب لاری را تشکیل میدهد. چمن تازه چراگاه و یونجه خشک با کیفیت بالا، باید همیشه در دسترس اسب باشد. این اسبها به دلیل جثه کوچکیشان، ممکن است به مقادیر کمتری علوفه نسبت به نژادهای بزرگتر نیاز داشته باشند، اما اهمیت فیبر برای سلامت دستگاه گوارش و جلوگیری از کولیک (دلدره) در آنها کاملاً یکسان است. یونجه باید تمیز، عاری از کپک و خاک باشد.

کنسانتره و مکملها: بسته به سطح فعالیت اسب، ممکن است نیاز به مقادیر کمی **کنسانتره** (مانند جو، ذرت، یا خوراکیهای تجاری مخصوص اسب) برای تأمین انرژی اضافی باشد. برای اسبهای لاری که فعالیت سبک یا متوسطی دارند، معمولاً مقادیر بسیار کمی کنسانتره کافی است. در مقابل، اسبهایی که در سوارکاری منظم، مسابقات یا کارهای مزرعهای سنگینتر شرکت میکنند، ممکن است به کنسانتره بیشتری نیاز داشته باشند. مهم است که هرگز بیش از حد به آنها کنسانتره ندهید، زیرا این کار میتواند منجر به مشکلات گوارشی مانند لامینیت (ورم سم) یا مشکلات متابولیک شود. مکملهای ویتامین و مواد معدنی، به خصوص اگر علوفه با کیفیت پایین باشد یا اسب در شرایط خاصی (مانند بارداری یا شیردهی) باشد، ممکن است ضروری باشند. این مکملها باید تحت نظر دامپزشک تجویز شوند.

آب تازه و تمیز: دسترسی دائمی و بدون محدودیت به **آب تازه و تمیز** برای اسب لاری حیاتی است. اسبها روزانه به مقادیر زیادی آب نیاز دارند، و کمآبی میتواند به سرعت منجر به مشکلات جدی سلامتی شود. ظروف آب باید به طور منظم تمیز شوند تا از رشد جلبک و باکتری جلوگیری شود. در فصول سرد، اطمینان از عدم یخزدگی آب بسیار مهم است.

نمک و بلوکهای معدنی: بلوکهای نمک یا بلوکهای معدنی-نمکی باید همیشه در دسترس اسب لاری قرار گیرند. این بلوکها به آنها اجازه میدهند تا به صورت خودتنظیم، نمک و مواد معدنی مورد نیاز خود را جذب کنند، به خصوص پس از فعالیتهایی که منجر به تعریق میشوند.

نکات مهم تغذیه:

- **تغذیه منظم:** سعی کنید اسب را در وعده‌های کوچک و منظم در طول روز تغذیه کنید، نه وعده‌های بزرگ و کم. این الگو بیشتر شبیه به رفتار طبیعی چرا کردن اسبها است و به سلامت گوارش کمک میکند.
- **نظارت بر وزن:** به طور منظم وزن اسب خود را بررسی کنید. لاغری یا چاقی بیش از حد میتواند نشانه‌های از رژیم غذایی نامناسب یا مشکلات سلامتی باشد.
- **تغییرات تدریجی:** هرگونه تغییر در رژیم غذایی اسب باید به صورت تدریجی و طی چند روز یا هفته انجام شود تا دستگاه گوارش اسب بتواند با آن سازگار شود.
- **مشورت با دامپزشک:** همیشه در مورد برنامه غذایی اسب لاری خود، به خصوص در مورد انتخاب کنسانتره‌ها و مکملها، با دامپزشک یا متخصص تغذیه اسب مشورت کنید. آنها میتوانند با توجه به سن، وزن، سطح فعالیت و شرایط سلامتی اسب شما، بهترین توصیه‌ها را ارائه دهند.

با رعایت این اصول تغذیهای، میتوان اطمینان حاصل کرد که اسب لاری شما از تغذیه کافی و متعادلی برخوردار است که به سلامت، انرژی و طول عمر آنها کمک میکند.

اسب لاری به طور کلی نژادی مقاوم و با استقامت بالا محسوب میشود که به دلیل تکامل در محیطهای طبیعی و سخت گیلان، دارای مقاومت ذاتی در برابر بسیاری از بیماریهاست. با این حال، مانند همه اسبها، آنها نیز مستعد ابتلا به برخی مشکلات سلامتی هستند که شناخت و پیشگیری از آنها برای حفظ سلامت و طول عمر این نژاد حیاتی است.

بیماریهای رایج اسبها:

- **کولیک (Colic):** کولیک یا دلدرد، یکی از شایعترین و خطرناکترین مشکلات سلامتی در اسبها است. این عارضه میتواند ناشی از عوامل مختلفی از جمله تغییر ناگهانی در رژیم غذایی، تغذیه نامناسب، کمآبی، انگلها یا مشکلات دندانی باشد. علائم کولیک شامل بیقراری، لگد زدن به شکم، غلت زدن، کاهش اشتها و عدم مدفوع کردن است. در صورت مشاهده علائم کولیک، فوراً با دامپزشک تماس بگیرید.
- **لامینیت (Laminitis):** لامینیت یا ورم سم، التهاب لایههای حساس داخل سم است که میتواند بسیار دردناک باشد. این عارضه اغلب ناشی از تغذیه بیش از حد با کربوهیدراتها (مانند غلات)، چاقی، استرس، یا بیماریهای زمینهای است. اسبهای لاری به دلیل جثه کوچکشان، اگر بیش از حد با کنسانتره تغذیه شوند، ممکن است مستعد لامینیت باشند. علائم شامل لنگیدن، راه رفتن با دقت فراوان، و گرم بودن سمها است.
- **انگلهای داخلی و خارجی:** کرمهای داخلی (نماتودها، سستودها) میتوانند مشکلات جدی گوارشی، کاهش وزن و کمخونی ایجاد کنند. کنترل منظم انگلها با برنامههای کرمزدایی توسط دامپزشک ضروری است. انگلهای خارجی مانند کک، کنه و مگسها نیز میتوانند باعث تحریک پوستی، آلرژی و انتقال بیماریها شوند.
- **مشکلات تنفسی:** به دلیل زندگی در محیط مرطوب گیلان، اسبهای لاری ممکن است مستعد مشکلات تنفسی مانند آلرژیهای فصلی یا آسم اسبی (*Heaves*) باشند، به خصوص اگر در محیطهای غبارآلود نگهداری شوند. تهویه مناسب اصطبل و استفاده از علوفه بدون گرد و غبار میتواند به پیشگیری کمک کند.
- **بیماریهای عفونی:** اسبها مستعد ابتلا به بیماریهای عفونی مختلفی مانند کزاز، آنفولانزا، و آبله اسبی هستند. واکسیناسیون منظم طبق برنامه توصیه شده توسط دامپزشک، برای پیشگیری از این بیماریها حیاتی است.

پیشگیری و مراقبتهای دامپزشکی:

- **چکاپهای منظم:** معاینات سالانه دامپزشکی برای ارزیابی سلامت عمومی اسب، تشخیص زودهنگام مشکلات و ارائه راهنماییهای لازم ضروری است.
- **برنامه واکسیناسیون:** طبق نظر دامپزشک، واکسنهای لازم باید به موقع تزریق شوند.
- **کنترل انگلها:** برنامههای کرمزدایی منظم و آزمایش مدفوع برای تشخیص وجود انگلها و انتخاب داروی مناسب بسیار مهم است.
- **بهداشت سم و دندان:** همانطور که قبلاً ذکر شد، مراقبت منظم از سمها توسط نعلبند و معاینات دندانی توسط دندانپزشک اسب، نقش مهمی در پیشگیری از مشکلات سلامتی ایفا میکنند.
- **تغذیه و مدیریت صحیح:** رعایت اصول تغذیه صحیح و فراهم کردن محیطی تمیز و امن، بخش عمدهای از پیشگیری از بیماریها را تشکیل میدهد.

با توجه به این نکات و همکاری نزدیک با دامپزشک، میتوان اطمینان حاصل کرد که اسب لاری شما زندگی سالم و پر از فعالیتی خواهد داشت.

آموزش و تربیت

اسب لاری به دلیل هوش بالا، شخصیت مهربان و تمایل به همکاری، به طرز شگفتآوری **قابل آموزش و تربیت** است. این ویژگیها آنها را به گزینههای ایدهآل برای سوارکاران مبتدی، کودکان و حتی آموزشدهندگان با تجربه که به دنبال یک همکار باهوش هستند، تبدیل کرده است. کلید موفقیت در تربیت اسب لاری، استفاده از روشهای **تقویت مثبت**، **صبر و ثبات** است.

شروع زودهنگام و اجتماعی کردن: آموزش اسب لاری باید از سنین پایین آغاز شود. بچهکرة اسبها (کرة اسبهای جوان) به سرعت یاد میگیرند و تجربه مثبت در سنین اولیه، پایهای قوی برای رفتارهای آینده آنها ایجاد میکند. **اجتماعی کردن (Socialization)** کرة اسب با انسانها، محیطهای جدید، و سایر اسبها از اهمیت بالایی برخوردار است. این کار باعث میشود اسب با محیطهای مختلف آشنا شده و در بزرگسالی با اعتماد به نفس و آرامش بیشتری رفتار کند.

لمس کردن، مسواک زدن آرام، و راه رفتن با افسار از جمله اولین آموزشها هستند.

روشهای آموزش مثبت: اسبهای لاری به خوبی به روشهای تقویت مثبت پاسخ میدهند. این بدان معناست که به جای تنبیه برای رفتارهای ناخواسته، باید رفتارهای مطلوب را **پاداش** دهید. پاداشها میتوانند شامل ستایش کلامی، نوازش یا تشویقهای کوچک مانند هویج یا سیب باشند. این روش باعث میشود اسب از یادگیری لذت ببرد و با اشتیاق بیشتری در جلسات آموزشی شرکت کند. جلسات آموزشی باید کوتاه و متمرکز باشند (معمولاً ۱۵-۲۰ دقیقه)، تا اسب خسته یا بیحوصله نشود.

آموزش زمینی (Groundwork): قبل از شروع سوارکاری، آموزش زمینی بسیار حیاتی است. این شامل آموزشهایی مانند:

- **راه رفتن با افسار (Leading):** اسب باید یاد بگیرد که به آرامی و با احترام، کنار مربی راه برود.
- **توقف (Halt):** آموزش توقف با دستور کلامی و کشیدن ملایم افسار.
- **عقب رفتن (Backing Up):** آموزش حرکت به عقب با فشار ملایم.
- **دادن پا (Picking Up Feet):** این آموزش برای مراقبت از سمها و تمیز کردن آنها ضروری است و باید از سنین پایین به اسب آموزش داده شود که پاهای خود را به مربی بدهد.
- **اعتماد سازی:** انجام فعالیتهای آرامشبخش مانند مسواک زدن و گذراندن وقت آرام با اسب برای ایجاد اعتماد متقابل ضروری است.

آموزش سوارکاری: هنگامی که اسب لاری آموزشهای زمینی را به خوبی فرا گرفت، میتوان به آرامی آموزش سوارکاری را آغاز کرد. به دلیل جثه کوچکشان، آنها برای سوارکاری کودکان و بزرگسالان سبکوزن بسیار مناسب هستند. صبر و ملایمت در این مرحله نیز کلیدی است.

- **عادت دادن به زین و افسار:** ابتدا اسب را به صورت تدریجی به زین و افسار عادت دهید.
- **سوار شدن آرام:** اولین سوار شدنها باید با آرامش و بدون استرس باشد.
- **آموزش دستورات سوارکاری:** آموزش دستورات اولیه مانند راه رفتن، تروت (jog)، گالوپ (canter) و توقف، با استفاده از کمکهای پای و افسار.

ثبات و تکرار: مهمترین عامل در تربیت اسب لاری، **ثبات و تکرار** است. دستورات باید همیشه یکسان و واضح باشند و پاداشها به طور مداوم برای رفتارهای صحیح ارائه شوند. این اسبها به روتین و نظم پاسخ مثبت میدهند. با تلاش و صبر، اسب لاری میتواند به همدمی بسیار تربیت شده، قابل اعتماد و لذتبخش تبدیل شود که در فعالیتهای مختلف با شما همکاری میکند.

کاربردها و استعدادها

اسب لاری با وجود جثه کوچک و نسبتاً جمعوجورش، دارای استعدادهای متنوعی است که آن را به یک نژاد چندمنظوره و ارزشمند تبدیل کرده است. این ویژگیها، میراثی از زندگی آنها در محیطهای دشوار کوهستانی و دشتهای گیلان است که آنها را برای طیف وسیعی از فعالیتهای مناسب میسازد.

سوارکاری کودکان و مبتدیان: شاید بارزترین و مهمترین کاربرد اسب لاری، نقش آن به عنوان **اسبی ایدهآل برای سوارکاری کودکان و افراد مبتدی** باشد. جثه کوچک و مطیع آنها باعث میشود که کودکان احساس امنیت و کنترل بیشتری داشته باشند. شخصیت مهربان، صبور و آرام آنها نیز به کاهش ترس و افزایش اعتماد به نفس سوارکاران تازهکار کمک میکند. این اسبها به راحتی سوار و پیاده میشوند و به دلیل هوش بالا، به سرعت دستورات ساده را از سوارکاران جوان یاد میگیرند. در بسیاری از مدارس سوارکاری یا کمپهای تابستانی برای کودکان، نژادهایی با خصوصیات مشابه لاری ترجیح داده میشوند.

سوارکاری تفریحی و تریل رایدینگ: با توجه به استقامت و پایداری ذاتیشان، اسبهای لاری برای **سوارکاری تفریحی در طبیعت و تریل رایدینگ (Trail Riding)** بسیار مناسب هستند. آنها به راحتی در مسیرهای ناهموار، شیبدار، جنگلی و حتی عبور از آب حرکت میکنند. سمهای سخت و مقاومت آنها در برابر شرایط آب و هوایی متنوع گیلان، آنها را به همدمان عالی برای گشت و گذار در طبیعت تبدیل کرده است. این اسبها از کاوش و ماجراجویی در محیطهای جدید لذت میبرند و خستگیناپذیر هستند.

کشاورزی سبک و حمل بار: در گذشته، و حتی در برخی نقاط روستایی گیلان، اسب لاری نقش مهمی در **کشاورزی سبک و حمل بار** داشته است. قدرت و استقامت آنها، در کنار جثه کوچک و قابلیت مانور بالا، آنها را برای شخمزنی

زمینهای کوچک، کشیدن گاریهای سبک، و حمل محصولات کشاورزی در مسیرهای صعبالعبور کوهستانی ایدهآل ساخته بود. این کاربردها نشاندهنده توانایی این اسبها در کارهای یدی و همکاری با انسان در محیطهای سخت است.

پونیپول (Pony Pulling) و مسابقات محلی: برخی از اسبهای لاری در مسابقات **پونیپول** (کشیدن وزنههای سبک) یا سایر مسابقات محلی که نیاز به قدرت و استقامت دارند، شرکت میکنند. این فعالیتها به نمایش تواناییهای فیزیکی آنها میپردازد.

حفظ نژاد و بانک ژن: علاوه بر کاربردهای عملی، یکی از مهمترین «استعدادها» و نقشهای اسب لاری در حال حاضر، **حفظ ژنتیک این نژاد بومی و نادر** است. به عنوان یک نژاد باستانی و مقاوم، اسب لاری میتواند منبع ژنهای ارزشمندی باشد که به مقاومت در برابر بیماریها و سازگاری با محیطهای سخت کمک میکند. حفاظت از این نژاد، به حفظ تنوع زیستی اسبها در جهان کمک میکند.

به طور خلاصه، اسب لاری یک نژاد چندمنظوره با تواناییهای فیزیکی و شخصیتی برجسته است که آن را نه تنها برای سوارکاری و کار، بلکه برای حفاظت به عنوان یک گنجینه ژنتیکی و فرهنگی ارزشمند میسازد.

اسب لاری و کودکان

اسب لاری به دلیل ویژگیهای شخصیتی منحصر به فرد خود، یک انتخاب فوقالعاده و شاید **بهترین گزینه برای کودکان** و **سوارکاران مبتدی** باشد. این نژاد ترکیبی از **جثه مناسب، خلق و خوی آرام، صبر و هوش** است که آن را به همدمی ایدهآل برای اولین تجربههای سوارکاری کودکان تبدیل میکند.

اندازه مناسب و حس امنیت: جثه کوچک اسب لاری (معمولاً زیر ۱۲۰ سانتیمتر) باعث میشود که کودکان در هنگام سوار شدن و پیاده شدن احساس امنیت بیشتری داشته باشند. آنها میتوانند به راحتی به زین دسترسی پیدا کنند و در مقایسه با اسبهای بزرگتر، کمتر احساس ترس میکنند. این اندازه، به والدین نیز آرامش خاطر بیشتری میدهد، زیرا خطر سقوط از ارتفاع زیاد کاهش مییابد. کودکان میتوانند به راحتی بر روی اسب لاری کنترل داشته باشند و با آن ارتباط برقرار کنند.

خلق و خوی آرام و صبور: یکی از مهمترین ویژگیهای اسب لاری برای تعامل با کودکان، **خلق و خوی استثنایی آرام و صبور** آنهاست. آنها به ندرت عصبی میشوند و در برابر رفتارهای گاهی بیدقت کودکان، بردباری زیادی از خود نشان میدهند. این صبر، برای کودکانی که در حال یادگیری سوارکاری هستند و ممکن است اشتباهاتی مرتکب شوند، حیاتی است. اسب لاری میتواند به آرامی با دستورات جدید کنار بیاید و به تدریج به کودک اجازه میدهد تا اعتماد به نفس خود را در زین افزایش دهد. این خصوصیت باعث میشود که اولین تجربههای سوارکاری برای کودک، به جای استرسزا بودن، لذتبخش و مثبت باشد.

هوش و آموزشپذیری: هوش بالای اسب لاری به آنها کمک میکند تا به سرعت دستورات را از کودکان یاد بگیرند. این اسبها معمولاً به کمکهای ساده سوارکار (مانند کشیدن آرام افسار یا فشار ملایم پا) به خوبی پاسخ میدهند. این ویژگی به کودکان اجازه میدهد که حتی با مهارتهای سوارکاری محدود خود، بتوانند با اسب ارتباط برقرار کرده و کنترل داشته باشند. اسب لاری معمولاً به سرعت یاد میگیرد که با یک سوارکار جوان با ملایمت بیشتری رفتار کند.

وفاداری و ایجاد پیوند: اسبهای لاری بسیار وفادار هستند و میتوانند پیوندهای عمیقی با کودکان برقرار کنند. این ارتباط عاطفی، نه تنها تجربه سوارکاری را لذتبخشتر میکند، بلکه میتواند به کودکان درسهایی ارزشمند در مورد همدلی، مسئولیتپذیری، و مراقبت از یک موجود زنده بیاموزد. گذراندن وقت با اسب لاری، مسواک زدن آن، و حتی مراقبتهای ساده، میتواند به رشد شخصیت کودک کمک کند.

نکات مهم برای والدین:

- **آموزش کودکان:** به کودکان آموزش دهید که چگونه با اسب به آرامی و با احترام رفتار کنند. آنها باید یاد بگیرند که اسب را نوازش کنند، نه اینکه به آن ضربه بزنند یا گوش و دم آن را بکشند.
- **نظارت بزرگسالان:** همیشه در هنگام تعامل کودکان با اسب، به خصوص در مراحل اولیه سوارکاری، نظارت دقیق داشته باشید.
- **تجهیزات ایمنی:** اطمینان حاصل کنید که کودک همیشه از کلاه ایمنی سوارکاری مناسب و سایر تجهیزات ایمنی استفاده میکند.
- **معلم با تجربه:** در صورت امکان، سوارکاری را تحت نظر یک مربی با تجربه آغاز کنید که با آموزش کودکان و اسبهای کوچک آشنایی دارد.

به طور خلاصه، اسب لاری با ترکیبی از جثه مناسب، خلق و خوی آرام، هوش بالا و ظرفیت برای ایجاد پیوند عاطفی، انتخابی ایدهآل برای کودکان و اولین گامهای آنها در دنیای سوارکاری است. این نژاد میتواند به کودکان کمک کند تا

مهارت‌های سوارکاری را بیاموزند، اعتماد به نفس کسب کنند و رابط‌های عمیق با حیوانات برقرار سازند.

اسب لاری و سایر حیوانات خانگی

اسب لاری، با توجه به شخصیت مهربان، هوش و سازگاری بالای خود، معمولاً با سایر حیوانات خانگی، از جمله **گربه‌ها، سگ‌ها و حتی سایر حیوانات مزرعه** به خوبی کنار می‌آید. این ویژگی آنها را به گزینه‌های عالی برای خانواده‌هایی تبدیل میکند که در خانه خود حیوانات دیگری نیز دارند یا قصد اضافه کردن آنها را دارند.

سازگاری با سایر اسب‌ها: اسب‌های لاری معمولاً به راحتی با سایر اسب‌ها، چه از نژاد خود و چه از نژادهای دیگر، کنار می‌آیند. آنها موجودات اجتماعی هستند و از بودن در گله لذت می‌برند. داشتن یک یا چند همدم اسب، میتواند به سلامت روانی آنها کمک کند و از احساس تنهایی یا بی‌حوصلگی جلوگیری نماید. هنگام معرفی اسب لاری به یک گروه جدید از اسب‌ها، یا برعکس، باید این کار را به صورت تدریجی و با نظارت انجام داد تا از هرگونه درگیری اولیه جلوگیری شود. فضای کافی برای هر اسب و منابع غذایی و آبی جداگانه، به ایجاد یک همزیستی مسالمت‌آمیز کمک میکند.

سازگاری با سگ‌ها: یکی از نکات جالب در مورد اسب‌های لاری، توانایی آنها در کنار آمدن با سگ‌هاست. بسیاری از اسب‌ها ممکن است نسبت به سگ‌ها محتاط یا حتی پرخاشگر باشند، اما اسب‌های لاری، به خصوص اگر از سنین پایین با سگ‌ها آشنا شده باشند، معمولاً رفتاری آرام و بیتفاوت نسبت به آنها نشان میدهند. حتی ممکن است رابط‌های دوستانه با سگ‌های مزرعه یا سگ‌های خانگی برقرار کنند. با این حال، همیشه نظارت اولیه در هنگام معرفی سگ به اسب، ضروری است و باید اطمینان حاصل شود که سگ نیز رفتاری مناسب و آرام دارد و اسب را تحریک نمیکند.

سازگاری با گربه‌ها: گربه‌ها و اسب‌ها میتوانند همزیستی مسالمت‌آمیزی داشته باشند، به خصوص در محیط‌های مزرعه‌ای که گربه‌ها برای کنترل جوندگان حضور دارند. اسب لاری معمولاً نسبت به گربه‌هایی که در اطراف اصطبل یا چراگاه حرکت میکنند، بیتفاوت است و حتی گاهی اوقات یک حس کنج‌کاو دوستانه از خود نشان میدهد.

سازگاری با سایر حیوانات مزرعه: در محیط‌های روستایی گیلان، اسب لاری اغلب در کنار سایر حیوانات مزرعه مانند گاو، گوسفند، و طیور زندگی کرده است. این تجربیات تاریخی باعث شده است که آنها به طور ذاتی با حضور این حیوانات کنار بیایند و رفتاری آرام و سازگار داشته باشند. البته، مانند هر تعامل بین حیوانی، باید از سلامت و رفتار مناسب هر دو طرف اطمینان حاصل شود.

نکات مهم برای همزیستی مسالمت‌آمیز:

- **معرفی تدریجی:** همیشه حیوانات را به صورت تدریجی به یکدیگر معرفی کنید، و با نظارت کامل در مراحل اولیه.
- **فضای شخصی:** اطمینان حاصل کنید که هر حیوان فضای کافی برای خود (مکانهای خواب، غذا و آب) دارد تا از رقابت و استرس جلوگیری شود.
- **امنیت:** محیط باید برای تمام حیوانات امن باشد و هیچ حیوانی نتواند به دیگری آسیب برساند.
- **آموزش:** اگرچه اسب لاری سازگار است، آموزش‌های اولیه به سگ‌ها یا سایر حیوانات برای احترام به فضای اسب میتواند مفید باشد.

در مجموع، اسب لاری به دلیل طبیعت مهربان و سازگاری خود، یک گزینه عالی برای خانواده‌هایی است که دارای چندین حیوان خانگی هستند. آنها میتوانند به راحتی در یک محیط چندحیوانی ادغام شوند و به عضوی محبوب از «گله» خانگی شما تبدیل گردند.

حفظ و احیای نژاد

اسب لاری، به عنوان یک نژاد بومی و باستانی ایران، نه تنها یک میراث فرهنگی ارزشمند است، بلکه از نظر ژنتیکی نیز دارای اهمیت فراوانی است. متأسفانه، در دهه‌های اخیر، به دلیل تغییر سبک زندگی روستایی، مکانیزاسیون کشاورزی و عدم آگاهی کافی، جمعیت این نژاد به شدت کاهش یافته و در معرض خطر انقراض قرار گرفته است. بنابراین، **حفظ و احیای نژاد اسب لاری** از اهمیت حیاتی برخوردار است تا این گنجینه زنده برای نسل‌های آینده باقی بماند.

چرا حفظ نژاد اسب لاری مهم است؟

- **تنوع ژنتیکی:** هر نژاد بومی دارای ژن‌های منحصر به فردی است که در طول هزاران سال با محیط بومی خود سازگار شده‌اند. اسب لاری نیز دارای ویژگی‌های ژنتیکی خاصی است که به آن مقاومت در برابر بیماری‌ها، تحمل شرایط سخت آب و هوایی و توانایی حرکت در مسیرهای ناهموار را میدهد. از بین رفتن یک نژاد به معنای از

دست دادن دائمی این تنوع ژنتیکی است که میتواند در آینده برای بهبود نژادهای دیگر یا مقاومت در برابر چالشهای محیطی جدید مفید باشد.

- **میراث فرهنگی و تاریخی:** اسب لاری بخشی جداییناپذیر از تاریخ، فرهنگ و سنتهای مردم گیلان است. حفاظت از این نژاد، به معنای حفظ یک تکه مهم از هویت و تاریخ ایران است.
- **کاربردهای بالقوه:** علیرغم کاهش نقش سنتی آنها، اسب لاری همچنان پتانسیل بالایی در سوارکاری کودکان، سوارکاری تفریحی در طبیعت و حتی در برنامههای درمانی اسبدرمانی (*Equine Therapy*) دارد. حفظ این نژاد، امکان بهرهبرداری از این پتانسیلها را در آینده فراهم میکند.

اقدامات لازم برای حفظ و احیا:

1. **شناسایی و ثبت:** اولین گام، شناسایی دقیق تعداد اسبهای لاری موجود، محل زندگی آنها و ثبت اطلاعات ژنتیکی و شجرهنامههای آنهاست. ایجاد یک پایگاه داده جامع برای این نژاد ضروری است.
2. **برنامههای پرورشی کنترل شده:** باید برنامههای پرورشی سازمانیافتهای توسط کارشناسان ژنتیک و دامپزشکان آغاز شود. هدف این برنامهها، افزایش جمعیت اسب لاری با حفظ تنوع ژنتیکی و جلوگیری از همخونی (*Inbreeding*) است. این شامل انتخاب دقیق اسبهای مولد بر اساس ویژگیهای نژادی و سلامت ژنتیکی است.
3. **ایجاد مراکز نگهداری و پرورش:** تأسیس مراکز تخصصی نگهداری و پرورش اسب لاری که بتوانند شرایط بهینه برای رشد و تولید مثل این اسبها را فراهم کنند، بسیار مهم است. این مراکز میتوانند نقش مهمی در آموزش و آگاهیرسانی نیز داشته باشند.
4. **افزایش آگاهی عمومی:** اطلاع رسانی گسترده به مردم، به ویژه در منطقه گیلان، در مورد ارزش و اهمیت اسب لاری ضروری است. برگزاری جشنوارهها، نمایشگاهها و رویدادهای فرهنگی میتواند به افزایش علاقه و حمایت عمومی از این نژاد کمک کند.
5. **حمایت دولتی و نهادهای بینالمللی:** برای موفقیت برنامههای حفظ و احیا، حمایت مالی و فنی از سوی دولت، سازمانهای حفاظت از محیط زیست و نهادهای بینالمللی مربوط به نژادهای اسب، حیاتی است.
6. **توسعه کاربردهای جدید:** معرفی و ترویج کاربردهای جدید برای اسب لاری، مانند اسبدرمانی یا سوارکاری توریستی در مناطق روستایی، میتواند به ایجاد انگیزههای اقتصادی برای پرورشدهندگان و کمک به حفظ این نژاد کمک کند.

حفظ اسب لاری، وظیفهای ملی و همگانی است که نیازمند همکاری بین سازمانهای دولتی، دانشگاهها، پرورشدهندگان، دامپزشکان و عموم مردم است. با تلاشهای مشترک، میتوان این نگین نایاب گیلان را از خطر انقراض نجات داد و به جایگاه شایسته اش بازگرداند.

اسب لاری، انتخابی ارزشمند

اسب لاری، نژادی بومی و کمتر شناخته شده از گیلان ایران، بیش از آنکه صرفاً یک اسب باشد، گنجینههای زنده از تاریخ، فرهنگ و تنوع زیستی کشورمان است. این نژاد کوچک اما قدرتمند، با ویژگیهای فیزیکی و شخصیتی منحصر به فرد خود، پتانسیلهای بسیاری برای آینده دارد و شایسته توجه و حفاظت بیشتری است.

چرا اسب لاری یک انتخاب ارزشمند است؟

- **همدمی ایدéal برای کودکان و مبتدیان:** با جثه کوچک، خلق و خوی آرام و صبور، و هوش بالا، اسب لاری بهترین گزینه برای شروع سوارکاری کودکان است. آنها به کودکان اعتماد به نفس میبخشند و تجربیهای امن و لذتبخش از دنیای اسبها را ارائه میدهند. این ویژگی به تنهایی میتواند عامل مهمی در ترویج سوارکاری از سنین پایین باشد.
- **استقامت و پایداری بالا:** میراث کوهستانهای گیلان، اسب لاری را به نژادی با استقامت فوقالعاده و مقاومت در برابر شرایط سخت تبدیل کرده است. این ویژگی آنها را برای سوارکاری طولانی در طبیعت، کوهنوردی سبک و تریل رایدینگ مناسب میسازد. آنها به ندرت خسته میشوند و با ارادهای قوی به مسیر ادامه میدهند.
- **هوش و آموزشپذیری بالا:** اسب لاری بسیار باهوش است و به سرعت دستورات را یاد میگیرد. این هوش، آموزش و کار با آنها را دلپذیر میکند و باعث میشود حتی در فعالیتهای پیچیدهتر نیز بتوانند با سوارکار خود همکاری کنند. این نژاد کنجکاو است و از چالشهای ذهنی استقبال میکند.

- **سازگاری بالا:** این اسبها معمولاً با محیطهای مختلف و سایر حیوانات خانگی، از جمله سگها و گربهها، به خوبی کنار میآیند. این ویژگی آنها را به گزینهای مناسب برای خانوادههایی با محیطهای چندحیوانی تبدیل میکند.
- **ارزش ژنتیکی و تاریخی:** اسب لاری نماینده یک خط خونی باستانی است که هزاران سال در ایران ریشه دارد. حفظ این نژاد به معنای حفاظت از تنوع ژنتیکی و میراث طبیعی است که برای آینده صنعت اسبداری و تحقیقات علمی بسیار ارزشمند خواهد بود. این اسبها میتوانند به عنوان یک «بانک ژن» برای ویژگیهای مقاومتی خاص عمل کنند.

چالشها و نیازها: بزرگترین چالش پیش روی اسب لاری، خطر انقراض و عدم آگاهی عمومی است. برای حفظ این نژاد، نیاز به:

- برنامههای پرورشی سازمانیافته و علمی.

- حمایت دولتی و جذب سرمایه.

- افزایش آگاهی عمومی در مورد ارزش و پتانسیل این نژاد.

- توسعه کاربردهای جدید برای ایجاد انگیزههای اقتصادی جهت پرورش.

در پایان، اسب لاری بیش از یک اسب زیباست؛ او یک نماد از تاریخ و مقاومت ایران، یک دوست وفادار و یک پتانسیل عظیم برای آینده است. سرمایهگذاری بر حفظ و احیای این نژاد، نه تنها به حفظ تنوع زیستی کمک میکند، بلکه نسلهای آینده را با یک گنجینه زنده و ارزشمند آشنا خواهد کرد. اگر به دنبال یک اسب کوچک با شخصیتی بزرگ، هوش بالا و تواناییهای بینظیر هستید، اسب لاری بدون شک انتخابی هوشمندانه و قلبی خواهد بود.